

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 0 2 7 0 1 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Ponedeljek, 30. avgust 2010 / 60 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.
Kandidat dobi list za odgovore.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

Izpitna pola vsebuje 30 nalog izbirnega tipa. Vsak pravilen odgovor je vreden eno (1) točko.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpišujte **v izpitno polo** tako, da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. Sproti izpolnite še **list za odgovore**. Vsaka naloga ima samo **en** pravilen odgovor. Če se zmotite, jasno označite, kateri je pravilen. Naloge, pri katerih bo izbranih več odgovorov, in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 4 prazne.

Navodilo: Pri vsaki od naslednjih tridesetih nalog je navedenih pet trditev, med katerimi je pravilna oziroma najbolj pravilna samo ena. Z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom obkrožite črko pred trditvijo, ki je glede na vprašanje po vašem mnenju pravilna. Če boste obkrožili napačno, več kot eno ali če ne obkrožite nobene, se šteje, da ste na vprašanje odgovorili napačno. Za vsako pravilno rešitev dobite 1 točko. Izbrano trditev označite enako tudi na priloženem (rdečem) listu za odgovore. Upoštevajte navodila za izpolnjevanje priloženega lista.

01. Relativno redka je tista dobrina, ki:

- A ima zelo visoko ceno;
- B je je manj, kakor znašajo potrebe po njej;
- C jo potrošniki le redko najdejo v naravi;
- D je večina potrošnikov ne more kupiti, ker je predraga;
- E sploh nima cene.

02. Maja in Tanja prejemata mesečno štipendijo v višini 100 EUR. Medtem ko Maja večino denarja porabi za ogled kinopredstav, Tanja raje obiskuje gledališče. Primer dokazuje, da so potrebe izrazito:

- A substitutne,
- B spremenljive,
- C subjektivne,
- D sekundarne,
- E komplementarne.

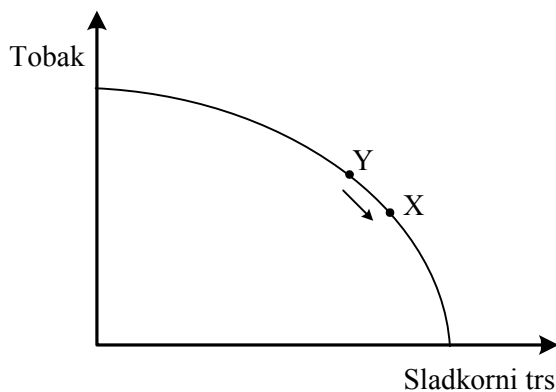
03. Peter kupuje čokolado in sladoled. Če je alternativni strošek ene čokolade enak dvema kepicama sladoleda, pomeni, da:

- A se mora Peter ob nakupu dodatne čokolade odreči dvema kepicama sladoleda;
- B je najbolje, če kupuje samo sladoled, ki je cenejši;
- C se mu nikakor ne splača kupovati čokolade, saj je predraga;
- D je optimalna kombinacija nakupa štiri kepace sladoleda in ena čokolada;
- E je cena čokolade dvakrat nižja od cene sladoleda.

04. Med delovna sredstva v podjetju, ki proizvaja čevlje, štejemo:

- A blago in usnje,
- B lepilo,
- C šivalne stroje,
- D električno energijo,
- E čevljarsko nit.

05. Slika prikazuje transformacijsko krivuljo države Karibije:

Do premika iz točke Y v točko X je prišlo zaradi:

- A opozoril ministrstva za zdravstvo, da tobak škodi zdravju;
- B znižanja cene sladkornega trsa;
- C izboljšanja izkoriščenosti proizvodnih dejavnikov pri pridelavi sladkornega trsa;
- D povečanja količine proizvodnih dejavnikov pri pridelavi tobaka;
- E spremembe proizvodne izbire.

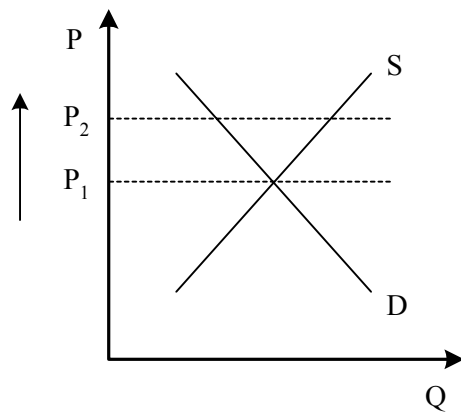
06. V pekarni Rogljiček, d. o. o., ki zaposluje šest pekov, se pri zaposlitvi sedmega peka celotni produkt zmanjša. Iz opisanega lahko sklepamo, da:

- A je povprečni produkt sedmega peka manjši od mejnega produkta;
- B je mejni produkt sedmega peka enak nič;
- C je mejni produkt sedmega peka negativen;
- D bo pekarna, ki želi kar najbolj povečati dobiček, zaposlila še dodatnega peka;
- E je za pekarno vedno najboljša zaposlitev šestih pekov.

07. Podjetja, ki proizvajajo pohištvo, so svoje odpadke spuščala v reko. Nova vladna uredba, ki zahteva, da mora biti voda, ki jo podjetja spuščajo v reko, enako čista kakor ob zasetju, bo imela naslednji vpliv na trg pohištva:

	Ravnotežna količina se bo	Ravnotežna cena se bo
A	zmanjšala	zmanjšala
B	zmanjšala	povečala
C	povečala	zmanjšala
D	povečala	povečala
E	povečala	spremenila

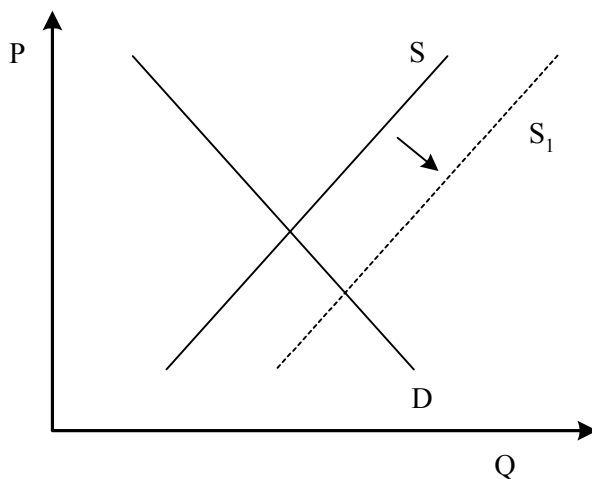
08. Slika prikazuje krivulji ponudbe in povpraševanja na trgu dobrine A.

Ravnovesna cena bi se povečala s P_1 na P_2 , če bi:

- A se močno znižali stroški proizvodnje,
- B se povečala cena komplementarne dobrine,
- C se povečali dohodki prebivalstva,
- D se znižala cena substitutne dobrine,
- E država določila ceno P_2 kot maksimalno tržno ceno.

09. Slika prikazuje krivulji ponudbe in povpraševanja na trgu pisemskih pošilk.

Premik krivulje S v S_1 je posledica tega, da:

- A posamezniki in podjetja vse bolj uporabljajo elektronsko pošto;
- B je država povečala davek na dodano vrednost pri pisemskih pošilkah;
- C je poštno podjetje, ki je edini ponudnik te storitve na trgu, boljše organiziralo svojo dejavnost in tako znižalo stroške poslovanja;
- D se je pisemski papir zaradi propada domače papirne industrije močno podražil;
- E se je prebivalcem povečal dohodek.

10. Učinek dohodka, s katerim ekonomisti pojasnjujejo padajočo krivuljo povpraševanja, nam ilustrira naslednja Metkina izjava:

- A Ukradli so mi kolo. Nimam dovolj denarja, da bi si kupila novega.
- B Vstopnica za kino stane že toliko kakor ena pica.
- C Mesečna vozovnica za avtobus se je spet podražila. Kupila si bom kolo in bom v šolo raje kolesarila.
- D Povišali so mi štipendijo. Zdaj bom več hodila v kino.
- E Vstopnice za kino so se spet podražile. Zdaj bom manj hodila v kino.

11. Z vidika ekonomske učinkovitosti družbe proizvaja monopolist:

- A preveč dobrine in zaračunava prenizko ceno,
- B preveč dobrine in zaračunava previsoko ceno,
- C premalo dobrine in zaračunava prenizko ceno,
- D premalo dobrine in zaračunava previsoko ceno,
- E družbeno optimalni obseg proizvodnje.

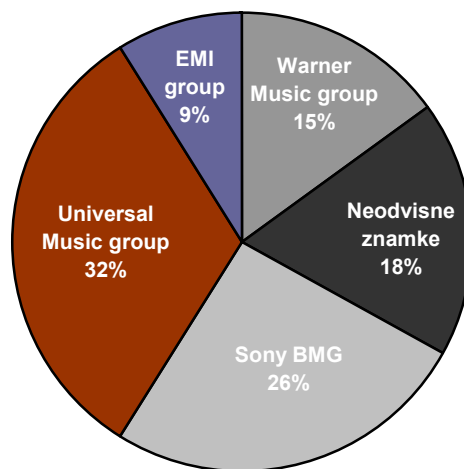
12. Preglednica prikazuje celotne stroške proizvodnje pri različnem obsegu proizvodnje.

Obseg proizvodnje Q	Celotni stroški TC (v EUR)
0	13
1	20
2	25
3	28
4	32
5	43
6	60

Variabilni (spremenljivi) stroški (VC) proizvodnje petih enot proizvoda znašajo:

- A 6 evrov,
- B 11 evrov,
- C 17 evrov,
- D 30 evrov,
- E 43 evrov.

13. Slika prikazuje svetovni trg glasbene industrije.

Vir: <http://cc.msnsocache.com/cache.aspx?q=72319494065402&mkt=sl-SI&lang=sl-SI&w=e3a7b0e1&FORM=CVRE/datum>; 18. 11. 2007

Iz podatkov sklepamo, da je za svetovni trg glasbene industrije značilna:

- A popolna konkurenca,
- B monopolistična konkurenca,
- C oligopolna konkurenca,
- D monopolna konkurenca,
- E substitutna konkurenca.

- 14. Če je na trgu posojilnega kapitala ponudba kapitala večja od povpraševanja po kapitalu, obrestne mere za izposojeni kapital:**
- A padajo,
 - B naraščajo,
 - C ostajajo nespremenjene,
 - D ohranjajo vrednost izposojenemu kapitalu,
 - E nič od navedenega.
- 15. Petru se je v zadnjem letu plača povečala za 7 %, cene pa so v tem času porasle v povprečju za 4 %. Petrova realna plača je v primerjavi z letom poprej višja za:**
- A 1,75 %
 - B 2,9 %
 - C 3 %
 - D 3,7 %
 - E 4 %
- 16. Vir tehnološkega ekstradobička je v:**
- A velikem povpraševanju,
 - B negotovosti in tveganosti naložbe,
 - C znižanju proizvodnih stroškov,
 - D omejeni ponudbi izdelkov,
 - E visoki ceni zaradi omejevanja proizvodnje.
- 17. Tinkara je na pošti s položnico, ki jo je prejela od mobilnega operaterja, poravnala stroške mobilnega telefona za april v višini 32 evrov. Denar je v tem primeru opravil funkcijo:**
- A hranilca vrednosti,
 - B menjalnega posrednika,
 - C merilca vrednosti,
 - D plačilnega sredstva,
 - E svetovnega denarja.

18. Delniška družba Krka, d. d., iz Novega mesta izplačuje ob normalnem poslovanju delničarjem družbe:

- A prednostne delnice,
- B obveznice,
- C podjetniški dobiček,
- D obresti na vloženi kapital,
- E dividende.

19. Novi materiali so pomembna sestavina sodobne tehnologije, ker omogočajo:

- A bolj kakovostno, čeprav tudi dražjo proizvodnjo;
- B v kombinaciji s kovinami nove oblike tradicionalnih proizvodov;
- C s svojimi lastnostmi tehnološki napredek pri vrsti proizvodov in postopkov;
- D zelo raznovrstno proizvodnjo, ki bolj obremenjuje okolje;
- E hitrejšo oblikovanje novih modelov z bolj domiselnimi oblikami, ki so seveda dražji od tradicionalnih proizvodov.

20. Za nastanek finančnega kapitala je pomembno, da:

- A imajo posamezniki velikanski kapital, ki ga osredotočijo le v enem velikem podjetju;
- B se povezujeta industrijski in bančni kapital;
- C se kapital koncentrira v finančnih prihrankih v nekaj velikih bankah;
- D banke posojajo kapital industrijskim podjetjem po visokih obrestnih merah;
- E se z vlaganjem kapitala v velika industrijska podjetja oblikuje veliko delovnih mest.

21. Med vrednostne papirje, ki se pojavljajo na borzi vrednostnih papirjev, štejemo:

- A delnice državnih podjetij in državne obveznice;
- B bankovce, ki jih prinašajo varčevalci v različne finančne institucije;
- C samo tiste delnice, ki dajejo imetnikom pravico do dividend in glasovanja na skupščini delničarjev;
- D delnice različnih podjetij in obveznice, ki jih izdajajo različne organizacije, podjetja in države;
- E čeke, s katerimi plačujejo posamezniki v trgovinah kupljene proizvode.

22. Ovire, ki vodijo v monopolizacijo gospodarstva, je Hilferding naštel kot:

- A ovire za izdajanje novih vrednostnih papirjev, s katerimi bi financirali rast podjetij;
- B ovire za trgovanje z drugimi državami, torej zlasti carine in druge zaščitne ukrepe za domače proizvajalce;
- C različne kartelne in druge dogovore podjetij, s katerimi si podjetja zagotovijo nekatere prednosti na trgu pred drugimi konkurenti;
- D ovire, ki nastajajo zaradi spremembe tečaja domače valute nasproti vodilnim valutam na svetovnem trgu;
- E ovire, povezane s podaljšanjem obrata kapitala, s potrebnim velikim kapitalom za vstop in zato večjim tveganjem pri vlaganju v druge dejavnosti.

23. Dominantno je podjetje, za katero velja, da:

- A ima najboljši izdelek v neki dejavnosti, s čimer dosega višje dobičke kakor druga podjetja, ne glede na tržni delež;
- B ima izrazito visok tržni delež in nima resnega tekmeca;
- C ima vsaj za 5 % večji tržni delež kakor drugo največje podjetje v neki dejavnosti;
- D ga podpira država pri nastopu na mednarodnem trgu, da s tem lahko poveča proizvodnjo in dosega prednosti množične proizvodnje;
- E mu patent za inovativni proizvod omogoča, da tega lahko vrsto let proizvaja brez neposrednega tekmeca na trgu.

24. Za vpliv monopolov na tehnološki napredek je značilno, da:

- A ni enotnega odgovora na to, ali monopoli pospešujejo ali zavirajo tehnološki napredek;
- B monopolna podjetja vselej pospešujejo tehnološki napredek, saj imajo z monopolnimi ekstradobički dovolj denarja za financiranje razvoja;
- C monopolna podjetja omogočajo izključno tiste inovacije, ki ohranjajo tržni delež proizvodov na trgu;
- D zavirajo tehnološki napredek, ker ne želijo povečati dobička na račun podjetij iz drugih panog;
- E se monopolna podjetja ukvarjajo le z manj pomembnimi izboljšavami, bistveni izumi pa prihajajo le iz novih malih podjetij.

25. Vstop transnacionalnih podjetij v posamezno narodno gospodarstvo je koristen zlasti zato, ker:

- A ta podjetja največ vlagajo v izobraževanje in usposabljanje zaposlenih;
- B z uvajanjem sodobne tehnologije uničujejo manj učinkovito domačo proizvodnjo;
- C ob prenosu »umazane« tehnologije v manj razvite države veliko vlagajo v ekološke projekte in varstvo okolja;
- D prinašajo sodobnejšo proizvodnjo, namenjeno za svetovni trg, ustvarjajo delovna mesta in prispevajo z davki v državni proračun;
- E pospešujejo razvoj inovativnih domačih podjetij, saj se sposobni domači proizvajalci, ki nočejo delati za tujce, osredotočajo na razvoj novih, konkurenčnih proizvodov in storitev.

26. Slovenija s svojo strukturo proizvodnje BDP prehaja v postindustrijsko družbo, ker:

- A industrija ustvarja vedno večji delež BDP, takoj za njo storitve, delež kmetijstva pa upada;
- B storitvene dejavnosti naraščajo, vendar industrija še vedno zaostaja za kmetijstvom;
- C sicer industrija ustvarja večji delež kakor kmetijstvo, vendar pa so storitve še vedno na zadnjem mestu;
- D storitvene dejavnosti ustvarjajo največji delež BDP, sledi industrija, najmanjši delež pa se ustvari v kmetijstvu;
- E kot ena redkih evropskih držav ustvarja BDP samo v storitvenih dejavnostih in industriji.

27. Bruto investicije vsebujejo:

- A samo graditev novih elementov;
- B izključno vlaganje v zgradbe kot dolgotrajne naložbe;
- C celoten prirast proizvedenega bogastva;
- D vlaganje v stroje, ki imajo kratko dobo izkoriščanja;
- E samo obnovo izrabljenega proizvedenega bogastva.

28. Med davčne prihodke prištevamo:

- A denarne kazni za pravne in fizične osebe,
- B prihodke od upravljanja državnega in občinskega premoženja,
- C takse in pristojbine za delo državnih organov,
- D davke na premoženje,
- E prihodke od prodaje državnega premoženja.

29. Če centralna banka želi povečati gospodarsko dejavnost, bo:

- A zvišala obrestno mero,
- B odkupila vrednostne papirje na odprtem trgu,
- C prodajala vrednostne papirje na odprtem trgu,
- D zvišala stopnjo obvezne rezerve,
- E zmanjšala obseg posojil.

30. Združitev dveh podjetij pomeni, da:

- A se nadzor nad podjetjem ene skupine delničarjev prenese na drugo skupino;
- B večje, močnejše podjetje prevzame drugo, finančno šibkejšo podjetje;
- C se povežeta dve približno enako močni podjetji v eno podjetje;
- D preide po združitvi lastnina teh dveh podjetij pod državni nadzor;
- E se družbi z omejeno odgovornostjo preoblikujeta v delniško družbo.

Prazna stran

Prazna stran

Prazna stran

Prazna stran